

פרוטוקול מס' 394

מישיבת ועדת העבודה ביום ד' ב' בחשון תשל"ז - 24 בנובמבר 1976 בשעה 8.30

נ כ ח ו :

ש. ארבל-אלמוזלינו	- יו"ר	<u>חברי הנוכחה:</u>
י. ז. אמיר		
ל. דיציאן		
י. דרניצקי (יודין)		
ס. ורטמן		
ח. כ. מ. שחל		<u>מזמנים:</u>
י. דומיניץ		
א. כהן		
ש. דובר		
ש. שנהר		
י. נוריאל		<u>מזכיר הנוכחה:</u>
ס. הלנברג		<u>רשמה:</u>
קליטת מדענים עולים - הצעה לסדר-היום		<u>סדר היום:</u>
של חבר-הכנסת מ. שחל		

.....

הינו"ר ש. ארבל-אלמוזלינג: אני פותחת את הישיבה.

קליטת מדענים עולים - הצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת משה שחל

הינו"ר ש. ארבל-אלמוזלינג: אני מקדמת בברכה את האורחים שלנו, נציגי משרד הקליטה, משרד העבודה

והסוכנות היהודית.

חבר-הכנסת שחל, יוזם ההצעה לסדר-היום, העלה אותה במליאת הכנסת ביום 16 ביוני 1976. בינתיים היתה פגרה ונמצא שיחסית אנחנו דנים בהצעה בעדיפות כמעט ראשונה.

הנושא בדבר קליטתם של מדענים עולים נדון בוועדה שלנו לפני מספר חודשים, במשך מספר שבועות. קיימנו דיון מקיף למדי אבל לא סיימנו אותו. טוב עשה חבר-הכנסת שחל שהעלה את הנושא במליאת הכנסת כדי שוועדת העבודה תוכל, אחרי דיונים, לגבש גם המלצות ומסקנות ולהניחן על שולחן הכנסת, ואולי יהיה בכך כדי לתת כיוון ודרך גם למחשבה וגם כדי לדרבן את הגורמים השונים העוסקים בנושא זה, שאיננו יורד מסדר היום שלנו והולך ומחריף עקב העובדה שבקרוב העליה החדשה יש אחוז לא מבוטל של מדענים. אחרי דבריו של מר שחל אולי נתייחס בדברים שלנו גם לאקדמאים.

מ. שחל:

אני מודה ליושבת-ראש הוועדה על הדיון המהיר בהצעה לסדר היום, כי אני יודע שוועדת העבודה עמוסה במעייפים שונים העומדים על סדר יומה, ואם דבר זה נכון לכל ימות השנה, על אחת כמה וכמה שהוא נכון בשנה האחרונה לכהונתה של הכנסת הנוכחית.

בעת שהגשתי את ההצעה לסדר היום ידעתי, וצייתי זאת בדברי, שאינני מביא את "ביצת קולומבוס". לפני היו רבים שהעלו את הנושא הזה, ובוודאי יהיו רבים אחרי, כי הבעיה קיימת, דנו בה ונכתב עליה לא מעט. מדאיגה אותי העובדה, כתוצאה מנסיון חיים, שכאשר הכל מסכימים - התוצאה היא שאין פתרון. אם יש עימות - יש אפשרות לשכנע אבל כאשר הכל משוכנעים בעניין אבל דבר איננו משתנה, אין אלא להסיק את המסקנה שמשהו עייף במערכת, משהו לא בסדר בה. אינני בא לגלות דברים שהם בבחינת טכסציה או שאינם ידועים.

מה הניע אותי להעלות את ההצעה? המניע העיקרי היה סקר שנערך על-ידי מר יוסף עמי, שהוזמן על-ידי משרד הקליטה ואשר הוגש לשו"ק הקליטה בחודש פברואר 1976. כשקראתי את הסקר גזעתי מכמה בקורות שצויינו בו ובעיקר מן הנימה הפסימית המסתמעת מן המסקנות. כתוצאה מכך חשבתי שיש מקום להעלות את הדברים מעל במת הכנסת ואפילו ועדת העבודה קיימה דיונים בנושא זה.

מר עמי מצייין בסקר, כי החלטות הממשלה

בדבר דרך הפעולה כמעט ולא מומשה, בעיקר כשמדובר בדברים שהחליטו על הפעלתו. כלומר, העובדים אולי מגיעים לשפה משותפת אבל למעלה, בקודקוד הפירמידה יש מלחמות יהודים והעניינים נמשכים כמו שהיו עד שהתוצאה היא שהנושא נשחק. מר עמי מצביע על ליקויים ושגיאות במיון, שנעשו מסיבות שונות. הוא עומד גם על השיטה שבה אפנו מדענים בעיקר למוסדות להשכלה גבוהה מפני שלא נקלטו במקומות עבודה אחרים. הוא מצייין כי צורת מיון זו והעסקה זמנית לתקופת מעבר הביאו לידי כך שרק חלק קטן, אולי לכל היותר 20% מקרב העולים המועסקים יש להם סיכוי להיקלט בסגל האקדמי או בכל פעילות אקדמית, מינהלית או טכנית של המוסדות האקדמיים. נוצר מצב שבו היתה הפנייה למוסדות להשכלה גבוהה כאשר לחלק של העולים לא היתה התאמה לכך ואולי היו מוצאים את מקומם בעבודה יצרנית.

מ. ש. חל:

בינתיים התרחש דבר נוסף: קיצוצים
דראסטיים בתקציב המוסדות להשכלה
גבוהה, מאז פברואר 1976. יש להניח שגם התקציב של השנה הבאה יקוצץ
ואין להניח שהמוסדות להשכלה גבוהה יהיו משופעים בכספים כדי שיוכלו
להעסיק מדענים במספר גדול מהמצויין בסקר. מכל מקום, אני סבור שעיקר
הבעיה הוא בכך שהמערכת עצמה איננה מסתדרת והעולה המדען בשחק. אני
חושב שיש ליקוי רציני בדרך הטיפול והתיאום ולא בהכרה בבעיה. כלומר,
אינני צריך לשכנע שחובה עלינו לקלוט מדענים עולים. אני יודע שאין
ויכוח על כך שמדינת ישראל צריכה ויכולה להיות מוקד למוסדות המגיעים
עליה ולדאוג שמוחות לא יברחו ממנה.

חבר-הכנסת דרביצקי (יודין) אמר בזמנו
כי אפשר להפגיש כאן מזרח ומערב כדי שדיספלינות שונות ימצאו כאן
ביטוי.

אני מציע שלאחר שהוועדה תשמע דברים
ותברר מדוע הגענו למצב זה, היא תבקש במסקנותיה כי העוסקים בנושא זה
ידווחו לה תקופתית על מספר המדענים הנקלטים, דרכי הקליטה שלהם וכו',
כדי שיהיה פיקוח מתמיד אם אמנם המערכת מתפקדת כפי שהיא צריכה.

בין היתר הצעתי גם שתיבדק האפשרות של
הקמת קואופרטיבים לייצוא מדע. שמעתי בזמנו על גישה חיובית להצעה זו
אבל מעשית לא הצליחו בכך הרבה, אם כי נעשה ניסיון אחד או שניים. נפגשתי
עם קבוצה כזו ואנשיה אומרים שהם מצליחים. ביניהם יש מדענים מארצות
הברית ומברית המועצות אשר עובדים יחד בכמה נושאים.

הסקר של מר עמי, שציינתי אותו, בה לקבוע
דרך להפעלת המרכז לקליטת מדענים ולהמליץ כמה הסלצות והוא הוזמן על-
ידי משרד הקליטה.

השינויים הפרסונאליים המתמידים בקרב
המטפלים בשטח זה אינם מעודדים אותי לחשוב שיש כוונה רצינית לתת לנושא
הזה את תשומת הלב המתאימה, כי במקרה של שינויים כאלה הכל נעשה שוב
מבראשית, חוזרים על השגיאות ועל הביורוקרטיה ונמצא שהמדען העולה בשחק
ותגובתו היא יאוש או עזיבה או מרידות, כפי שאנחנו עדים לה.

ג'ורג' ש. ארבל-אלמנזלינג: תודה לחבר-הכנסת שחל.

אני מבקשת מאנשי משרד הקליטה והסוכנות
היהודית, הנמצאים אתנו כאן, לצייר לנו תמונה על היקף הבעיה - כמה
מדענים הגיעו, כמה מהם נקלטו בעבודה וכמה לא נקלטו, מה שיטות העבודה
ויכו'. בזמנו הובטח לנו שנקבל תכניות שונות לגבי קליטתם של 1000 מדענים,
שדיברנו עליהם והיתה סכנה לפיטורים שלהם ולידידתם מן הארץ.

המרכז לקליטתם של מדענים היה בזמנו במסגרת
משרד ראש הממשלה אבל היו שחשבו שכדי להיטיב את הקליטה רצוי להעביר
את המרכז הזה למשרד הקליטה ואמנם, הטיפול בנושא זה כיום הוא במשרד
הקליטה. אנחנו מדברים בנושא חשוב ורגיש והכל רוצים שהטיפול בו יהיה
יעיל. האם לא יכול להיות שיתוף פעולה הדוק בין הגורמים השונים כדי
שהמדען לא ישחק בין הגופים השונים?

בעת הדיונים שקיימנו בזמנו הזמנו לישיבות
שלנו גם מדענים עולים והופיע לפנינו בין היתר, גם ד"ר גולדברג שהיה
נשיא הטכניון. גזמין שוב אנשים שונים המתמצאים בבעיה זו.

ש. שוהר: ברשותכם, אחלק לחברי הוועדה לוחות
סטטיסטיים שאמתוך עליהם.

בזמנו קיבלנו נתונים שונים מאנשי
הסוכנות היהודית מצד אחד ומאנשי משרד

הינו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

הקליטה מצד שני.

לי לא ידוע על נתונים אחרים.

ש. שנהר:

אני מציין נתונים מלוח מס' 1.
המרכז לקליטה במדע הוקם בחודש יוני 1973 אבל התחיל לפעול בסוף 1973.
מאז ועד סוף אוקטובר 1976 הוא טיפל ב-643 מדענים עולים, כלומר, נתן
להם סיוע כספי. אני מבקש לציין שהמספרים המצויינים כאן אינם כוללים
כ-500 מדענים שקיבלו טיפול במרכז לקליטה במדע, ללא סיוע כספי. כלומר,
יש מדענים עולים אשר פונים אלינו ואנחנו פותרים את הבעיות שלהם ללא
סיוע כספי.

המסקנה את הסיוע ל-111 מדענים שנקלטו.
22 מדענים ירדו טן הארץ. 64 מדענים פרשו לפנמיה או פרשו מסלכות בריאות
או שהם בשירות צבאי או הועברו לסיוע הקרן לקידום פרויקטים, או שהם
נמצאים בהשתלמות בחוץ-לארץ. היו מקרים שהסתבר לנו שמדובר באנשים שהם
לא מדענים.

מה היקפה של הבעיה לעתיד? בארץ יש
כיום 109 מדענים עולים שאנחנו מחפשים עבורם עבודה בארץ, ויש 18 מדענים
ישראלים חוזרים. בטבלה מס' 6 תמצאו מספרים על מדענים הנמצאים
בחוץ-לארץ ומיועדים לעליה. חלק מהם מגלים כוונות ראשונות. מכל מקום,
התיקים נמצאים אצלנו ומדובר ב-112 מדענים כאלה. כן מדובר על 93
ישראלים המתכוונים לחזור מחוץ-לארץ. אגב, מספרם של הישראלים המבקשים
לחזור תולך וגדל. זו הבעיה העומדת כרגע על שולחנו של המרכז לקליטה
במדע.

ברשותכם, אני חוזר ללוח מס' 1.
מה קרה מאז חודש אפריל? לפני כחצי שנה, בחודש אפריל, היו בסך-הכל
39 אנשים שנקלטו ואילו כיום מדובר על 111. זאת אומרת שקרה משהו בזמן
הזה, אנשים נקלטו באופן קבוע במוסדות שונים בארץ. 72 מדענים נקלטו
במשך חצי השנה האחרונה באופן קבוע והם אינם מקבלים סיוע מהמרכז
לקליטה במדע. יש הבטחות לקליטתם של עוד 70 איש, ומצויינים שמותיהם
של אנשים אשר עתידים להיקלט במוסדות להשכלה גבוהה, בתעשייה, במכוני
מחקר, במערך הממשלתי וכו'. יש להניח שמספר זה יגדל, כי מדובר על
השנה שתבוא ויש להניח שיהיו עוד, ולדעתי לא פחות מ-30.

בכון, אין בכך כדי לפתור את הבעיות
של כולם. יש קבוצה של אנשים שקשה לקלוט אותם וספק אם אי-פעם אפשר יהיה
לקלוט אותם באופן תקני במוסדות להשכלה גבוהה, כי חלק מהם היו אמנם
מדענים בחוץ-לארץ וגם פעילים בתנועה הציונית, אבל האנשים במוסדות
להשכלה גבוהה חושבים שיש טובים מהם. יתר על כן, אפילו מדובר על אנשים
טובים, אנחנו נתקלים במצב של חוסר תקנים לקליטתם והמוסדות להשכלה
גבוהה אינם מסוגלים להרחיב את התקנים. התקציבים הולכים ומצטמצמים
וגדור שאי-אפשר לדבר מצד אחד על צמצום בתקציב ומצד שני על קליטה.
אני אמנם יודע שבתקציב אשר יונח על שולחן הכנסת לא יצומצם ריאלית
תקציב המוסדות להשכלה גבוהה, ואולי הוא אפילו יגדל במידה מסויימת.

יש אלפי דוקטורים ישראלים המסתובבים
בחוץ-לארץ ורוצים לחזור ארצה. אני סבור שלפנינו בעיה לאומית ולא רק
בעיה של עולים חדשים. אנחנו מופקדים רק על חלקה האחד של הבעיה.

מה המקצועות של הישראלים בחוץ-לארץ?

ל. ריצ'י:

אולי למר כהן ממשרד העבודה יש פרטים
על כך.

ש. שנהר:

אלה שנקלטו, באיזה תנאים הם נקלטו?
האם הם הסתדרו או שהבעיה שלהם עלולה

הינר ש. ארגלי-אלמוזלינו:

להתעורר מחדש?

אולי יש מקרים מסויימים שהבעיה עלולה
להתעורר מחדש בגלל פשיטות רגל או

ש. שגור:

אנשים לא מתאימים. בדרך-כלל מדובר באנשים אשר עברו את המבחנים ונקלטו
באופן תקני.

כמה מהם עובדים בעזרת ההקצבה של משרד
הקליטה?

מ. גי:

72 האנשים אשר סודרו בשנה האחרונה
סודרו באופן תקני והם אינם נעזרים

ש. שגור:

בתקציבו של המרכז לקליטה במדע.

מלוח מס' 2 ניתן ללמוד מה המצב היום.
446 מדענים מקבלים היום סיוע כספי מהמרכז לקליטה במדע. בלוח זה יש חלוקה
לפי מקומות העבודה ולפי ארצות המוצא. 265 נמצאים במוסדות להשכלה גבוהה.
מספר זה כולל גם מדענים אשר עובדים במוסדות מחקר של המוסדות להשכלה
גבוהה למשל, רוב האנשים בטכניון עובדים במוסד למחקר ופיתוח שזו מערכת
אחרת, שם עובדים אנשים בדירוג של מהנדסים. מצב דומה קיים ברשות למחקר
ופיתוח של אוניברסיטת הנגב. הסיכויים לקליטה שם יותר טובים מאשר במסגרת
הסגל האקדמי.

96 מדענים עובדים בתעשייה. זה מספר לא
קטן לעומת 64 שעבדו בתעשייה בחודש אפריל 1976. 85 עובדים במוסדות
אחרים שהם, כאמור, מכוני מחקר ממשלתיים, ציבוריים ופרטיים, משרדים
ממשלתיים, בת-חולים וכו'.

אשר לארצות המוצא של המדענים. בניגוד
למה שמקובל לחשוב, לא רוב מוחלט של המדענים הם יוצאי ברית המועצות.
רק 237 מתוך 446 הם יוצאי ברית-המועצות ובין האחרים, הבאים מארצות
שונות, יש גם ישראלים חוזרים.

מ. גי:
אומרים אצלנו שהשכלתו של עולה אקדמאי
מברית המועצות נמוכה מזו המקובלת אצלנו.

ש. שגור:
אנחנו מדברים על מדענים. וכמו בכל מקום
גם פה יש פחות טובים ויש יותר טובים.
יש מדענים טובים ובוולטים גם בין אלה המגיעים מברית-המועצות. במקרה
זה חל עליהם הכלל שחל על מדענים בדרך כלל. נכון שעולים מברית-המועצות
זקוקים להשתלמות אבל יש ביניהם כאלה אשר נקלטים ללא כל קושי.

הינר ש. ארגלי-אלמוזלינו:
מהו הסיוע הניתן? כמה זמן מקבלים
האנשים סיוע? מהי תקופת ההמתנה? באיזה

מקצועות? מה הגילים?

ש. שגור:
מתוך לוח מס' 2 ניתן ללמוד מה תחומי
העיסוק של המדענים לפי ארצות המוצא.

ל. דיציאן:
באיזה טור מופיעים הרופאים?

ש. שגור:
במדעי החיים.

רוב האנשים עוסקים בנושאים הטכנולוגיים
ובמדעים מדוייקים.

ש. שגור: 279 מדענים עוסקים במקצועות הטכנולוגיה, מדעים מדוייקים וכימיה; 93 מהם עובדים בתעשייה, 153 במוסדות להשכלה גבוהה ו-33 במוסדות אחרים. כשמונה במוסדות להשכלה גבוהה הכוונה היא למוסדות מחקר של הטכניון ושל אוניברסיטת הנגב. אלה אנשים אשר עוסקים במדע שימושי ובמחקר תעשייתי במוסדות המחקר ולא באוניברסיטאות פרופר.

מאז חודש אפריל עד אוקטובר נוספו 108 מדענים עולים לטיפולו של המרכז לקליטה במדע. הנחנו שבמשך כל השנה ניתן סיוע ל-200 מדענים אשר יתווספו לטיפולו של המרכז כלומר, לעוד 200 נוספים. כאמור, בין החודשים אפריל ואוקטובר נוספו 108 מדענים. אנחנו מניחים שעוד כ-100 מדענים יתווספו בין החודשים אוקטובר 1976 ואפריל 1977. מתוך 108 המדענים האלה יש 59 בטכנולוגיה ש-32 מהם נקלטו בתעשייה ובמוסדות אחרים ו-27 נקלטו במוסדות להשכלה גבוהה ואין להם כמעט סיכוי להיקלט מחוץ למוסדות להשכלה גבוהה, כי מה, למשל, עושים עם פיסיקאים?

ח. שחל: בוועדה אחרת שבה אני חבר, בוועדת הכספים, אני שומע שהתחזיות להשקעות של חברת החשמל עד שנת 1983 הם בסדר גודל של כ-2 מיליארד דולר. זה היקף עצום. לגבי התחנה בחדרה מדובר על סכום מיידי של 350 מיליון דולר וכבר אושרו הלוואות. גם התכנון לעבודה על תחנת הכוח הגרעיני הוא בסדר גודל של עשרות מיליוני דולרים. בחלק מן הפרוייקטים האלה היועצים לתכנון הן חברות אמריקאיות שבהן עובדים, בארצות-הברית, מדענים ישראלים. אני מציע שבזמין לכאן את אנשי חברת החשמל.

הינר ש. ארבל-אלמוזלינו: הם היו כאן.

ח. שחל: כאשר הכנסת מאשרת ערבות היא רשאית להתנות שבנושא זה יהיה קשר בין ועדה זו ובין ועדת הכספים, והדבר צריך להאמר בצורה חד-משמעית. פיסיקאים עיוניים, מתמטיקאים עיוניים, התחום הזה שאנחנו מדברים עליו הוא לחם חוקם. אנחנו יכולים לקבוע תנאים בנושא זה. הובטח ש-68% מכלל ההשקעות יהיו מן התעשייה המקומית. אפשר להתנות שלא תאושרנה ערבויות אלא אם יקויים מה שהוחלט.

הינר ש. ארבל-אלמוזלינו: אנשי חברת החשמל היו כאן בזמנו. הזמנו את יושב-ראש החברות הממשלתיות, את הממונה על מטבע חוץ ונתקבלה גם החלטה בוועדת שרים. אולי יש מקום להזמין שוב את הגורמים השונים. גם אנשי כי"ל הזמנו. שאלנו מדוע צריך לייבא יידע מחוץ-לארץ בשעה שיש כאן אנשים שלא מנצלים את היידע שלהם. היו תיאוריות שונות ונשמעו טיעונים שונים.

ש. שגור: נשמח אם תהיה החלטה של הכנסת שהדברים השונים ייעשו בארץ ולא בחוץ-לארץ. אני מבקש, ברשותכם, להעלות כאן שיקול אחד של חברת החשמל. הטענה היא שנושא התכנון נמשך ארבע שנים. מתעוררת שאלה אם יש טעם להקים משרד כזה לתקופה של ארבע - חמש שנים.

י. דרנביצקי (ינדין): האם אין להם דמיון לחשוב שאולי משרד כזה, אם יצליח, יוכל לייצא תכנון?

ש. שגור: על כך צריכה להיות החלטה במקומות אחרים.

הינר ש. ארבל-אלמוזלינו: מה אתם, שבידיכם מופקד הדבר, עושים בשטח זה? שר הקליטה יכול להעלות את הנושא בוועדת שרים לכלכלה.

לא לה שמביאים מחוץ-לארץ מסלמים פי עשרה.

ל. ויצמן:

ושם מעסיקים ישראלים.

מ. שחל:

הבעיה שאנחנו נתקלים בה היא לגבי מדעי הרוח והחברה. כאן צריך לעשות תיקונים לשפר את ההליכים. השאלה היא איפה ייקלטו פילולוגים ואנשי מדעי הרוח בשטחים שונים כגון: ספרות, סוציולוגיה, מדע המדינה וכו'.

ש. שגור:

האם יש ביניהם מומחים סובייטולוגים?

מ. שחל:

יש אנשים טובים. יש קבוצה יוצאת מן הכלל של אנשים אשר עובדים באוניברסיטה העברית, אחד המרכזים החשובים בעולם. זו קבוצה מסדרה באוניברסיטה העברית. אנחנו הפסקנו להם את הסיוע.

ש. שגור:

לפי הפירוט של ארצות המוצא אני רואה שאין איש מארצות אסיה ואפריקה. האם בין

מ. גז:

הישראלים החוזרים יש כאלה?

אינני יודע. אני יכול לבדוק זאת.

ש. שגור:

רשומים 10 מצרפת. אנחנו יודעים שהם הגיעו לשם מצפון-אפריקה.

ש. דגור:

חלק גדול של יהודי צרפת הם מצפון אפריקה. מכל מקום, אפשר לבדוק את הנקודה הזאת.

ש. שגור:

מה הסיוע שניתן, באיזה סכום חודשי מדובר, במשך כמה זמן?

הי"ר ש. ארבל-אלמוזליג:

מדובר בסכומים רציניים ביותר. תקציב המרכז גדל מאז חודש אפריל. בשנה שעברה הוא היה 20 מיליון לירות. הסכום הזה לא הספיק ונוצרו גרעונות של כ-10 מיליון לירות. השנה התקציב הוא 60 מיליון לירות. מדובר ב-500 מדענים ובסדר גודל של 60 מיליון לירות כלומר, למעלה מ-100 אלף לירות לאדם, רק כמה שנוגע לתעטוקה. לכך יש להוסיף סכום של 14 מיליון לירות, אשר הועמד לרשות משרד הקליטה, לפני מספר שבועות, אחרי שהאוצר נתן אותם מן הרזרבה לצרכי הפרוייקטים הלאומיים לקליטת מדענים עולים ואקדמאים עולים, הפרוייקטים הלאומיים הנתמכים על-ידי לשכת המדען הראשי של משרד המסחר והתעשייה. הצעת התקציב שהגשנו לשנה הבאה מסתכמת בסכום של 90 מיליון לירות.

ש. שגור:

האם מדובר בהשקעות כדי שבעוד שנה או שנתיים לא יהיה צורך לתת סיוע? נשאלת השאלה אם לא כדאי להשקיע את הכסף הזה ביצירת פרויקטים אשר יניבו פירות בעתיד.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזליג:

לפני מספר ימים נתפרסם ב"הארץ" מאמר של ה"ה שרם, לויטר ולויצקי. הם מצביעים על הזמנות של מחקרים שימושיים בארצות-הברית. הם נוקבים בסכום של 60 מיליון דולר למימון פרויקטים למחקר שימושי בישראל. אני מציע שנזמין אותם לוועדה.

מ. שחל:

אני יודע שבמועצת אירופה מתכוונים לפתח כמה מחקרים, בתחומים שונים, שבהם לישראל יש יתרון יחסי. דיברתי עם ד"ר טל מהמועצה למחקר לאומי שליד משרד ראש הממשלה. אני גם יודע מה מידת ההתלהבות והמוניטין שיש לגבי ישראל.

האם בודקתם אם האוניברסיטאות לא נהנו מהבטחה בגלל סימון פרוייקטים?

מ. שחל:

אתה שוכח שהאוניברסיטאות, גם אם הן מקבלות פרוייקטים כאלה לעתים קרובות, הן האחרונות לשתף בזה מדענים עולים חדשים.

י. דרביצקי (יורדין):

כאשר מר שנהר מציין שהמכון לשפות סלבוניות הפך להיות מכון מוכר וקבוע של האוניברסיטה, יש להניח שהאוניברסיטה לא היתה נותנת לו את המעמד הזה אלמלא הוכיח שהוא מחזיק את עצמו.

מ. שחל:

במקרה זה הדבר איננו כך, אלא מעמד האקדמי הוא כזה שהיה הכרח בכך.

ש. שנהר:

אם יש קבוצת מדענים אשר הפכה להיות נושא המחזיק את עצמו - צריך להתחיל לתת לאחרים.

מ. שחל:

יש לנו בחוץ-לארץ מוסדות של שליחים ונציגים, שגרירים וקונסולים, האם היתה יוזמה להזמין פרוייקטים מישראל? באירופה מפתחים את חקר החלל, עוסקים בבעיות מים ובחקלאות, האם אנחנו לא יכולים לראות באלה ענף ייצוא שלנו? יש אצלנו יידע בשטח של שפות ויש לנו מוחות טובים, אני לא מתנגד שתוקם חברה על בסיס של כדאיות מסחרית. לדעתי, ניתן למנוע מוצאות מחקר של מדענים ישראלים ולממן בזה את ההוצאות ואת המשכורות של המדענים העובדים כאן. המוח היהודי עשה דברים גדולים. אני לא רואה סיבה מדוע לא נוכל לעשות זאת. אני יודע ומכיר את מידת ההתלהבות שיש אלינו. שלושת הפרופסורים שאת שמותיהם ציינת מקודם אומרים שאנחנו מייצאים פרוייקטים רציניים. מדוע לא נעשה זאת?

מדוע הוא ענין יקר ביותר.

ש. שנהר:

אנחנו מקבלים אותו חינם.

י. דרביצקי (יורדין):

זה נכון, אבל החינם הזה עולה הרבה כסף. יכול להיות שבסיכום כללי זה זול מאד, כי הכשרתו של מדען ונסיין שרכש בחוץ-לארץ שווים הרבה כסף. מישהו אחר נתן את ההכשרה ושנות הנסיון לא היו פה, אבל בכל-זאת זה ענין יקר. אם אנחנו מחליטים לייצא את הדברים שיש להם ביקוש כגון: נושאים רפואיים וכו', צריך להחליט על כך מהר, כדי שנתסוך רק באלה אשר מסוגלים לעבוד במחקר ומביאים הכנסה כספית, ואנחנו לא נסייע יותר למדענים בשטחי הרוח והחברה.

ש. שנהר:

צריך לזכור שיש תהליך של קליטה בתעשייה ובאוניברסיטאות ויש תהליך של הזמנות בחוץ-לארץ, בעיקר בנושא התעשייה. אבל אם נלך לפי מדר עדיפויות - אפשר לקבל החלטות.

אתם בוודאי ערים לוויכוח שהיה בין משרד הקליטה לבין המוסדות להשכלה גבוהה.

מה חלקו של משרד המסחר והתעשייה?

מ. גל:

היה ויכוח אשר נבע כתוצאה מבעיות תקציביות. האוניברסיטאות אינן מוכנות ליותר בנושאי השכר והמחקר למדענים עולים. אנשי האוניברסיטאות רוצים שכל ההוצאות בגין העסקת מדענים עולים יהיו במסגרת תקציב המדינה. אם יוחלט על 25% תקורה - זה עוד יומיף. לכן אנחנו עושים מאמצים, והגענו להישגים טובים, כדי להפנות פחות אנשים למוסדות להשכלה גבוהה. אולי צריכה להיות החלטה שלא מפנים אליהם אנשים בכלל. נעשה בפיתוח מחקר תעשייתי, בעיקר על-ידי לשכת המדען הראשי במשרד מסחר ותעשייה, ואנחנו משתלבים בזה. כיום מאושרים בקצב טוב למדי פרוייקטים תעשייתיים ופרוייקטים לאומיים.

ש. שנהר:

ש. שגור:
הממשלה מסמנת 80% מן הפרוייקט. אחד התנאים לכך הוא ש-50% מן המדענים יהיו עולים חדשים וישראלים חוזרים. זה אחד התנאים בפרוייקטים הלאומיים. אמרנו שאם יצרן או מפעל יקלטו מדענים עולים לפרוייקט התעשייתי, אנחנו נתמוך בהם. בסך-הכל הדברים הולכים בפיוון טוב מאד. נציג שלנו משתתף בוועדה המאשרת את הפרוייקטים התעשייתיים.

הינ"ר ש. ארבל-אלמנוזלינו: מה מספרם של הפרוייקטים התעשייתיים?

ש. שגור: בוודאי עשרות. מספר הפרוייקטים הלאומיים - 13. יש מקרים שמעבירים מן הייצור במפעל

לפרוייקט של המחקר.

הינ"ר ש. ארבל-אלמנוזלינו: כדי לקבל השתתפות יותר גדולה.

ש. שגור: החשוב הוא שנעלה על נושא חדש.

הבעיה היא סבוכה. לא כל המדענים עוסקים בתעשייה. לא כל המדענים יכולים לעבור הסבה. לא כל המדענים הם אנשים צעירים. יש בעיות שונות ונשאלת השאלה אם הממשלה אחראית לקליטתו של כל מדען.

בדו"ח עמי נשמעת הטענה שלא התקיימו דיונים בנושא של קליטת מדענים. לפני שבועיים התקיים דיון כזה. בוועדת התיאום העליונה, הרשות המורחבת המשותפת לממשלה ולמוכנות היהודית, היה דיון, בפעם הראשונה, לפני כשבועיים, בנושא של המדענים. הדיון בא ביוזמה של משרד הקליטה והוא יימשך. הדיון הזה הוקדש לשני נושאים ולא יכול היה להסתיים. הוא יימשך בזמן הקרוב.

אני מבקש לעמוד על ענין נוסף שקרה בזמן האחרון ושהשבוע קיבל תנופה גדולה בכך שבציבות שירות המדינה ומשרד האוצר הסכימו ליצור 150 תקנים במכוני מחקר ממשלתיים ובמשרדי הממשלה, למדענים עולים.

ל. דיציאן: במשא-ומתן עם ההסתדרות הרפואית הוסכם להגדיל את מספר התקנים במשך שנתיים ב-1000. הוויכוח הוא ביחס למשך הזמן, שנתיים או שלוש שנים.

ש. שגור: מכל מקום, היתה החלטה. היא צריכה לעבור שלבים שונים אבל הוחלט שצריך ליצור את הציבורות האלה בשנתיים. המשרות מיועדות למדענים שאינם יכולים להיקלט במוסדות להשכלה גבוהה, בגלל צמצומים, ולא יכולים ללכת לתעשייה. לפי דעתי, זו החלטה חשובה. אם צריך להשקיע הרבה כסף במוסדות להשכלה גבוהה כדי להעסיק מדענים שלא ייקלטו - עדיף לעשות זאת במתכונת של מחקר שיש בו כיוון תעשייתי וזה יעלה פחות כסף. מתוך החלטה זו ברור שהממשלה נכנסת לענין ונושאת באחריות גם מעבר לצד הכספי.

תהיה ועדה, בראשותו של פרופסור טל, היכן לקלוט את האנשים. יש כאן התקדמות רבה.

התמונה כיום איננה כל כך עגומה. אני עוסק בנושא זה שמונה חודשים. בחודש אפריל או מאי, כשהייתי כאן, הצטיירה תמונה עגומה. אני סבור שהיום התמונה פחות עגומה. יש תהליך של קליטה. יש הבטחות בדבר קליטה. הנושא של פיתוח תעשייתי מתרחב מאד. משקיעים בזה כספים רבים ותהיינה לכך תוצאות.

ש. שגור:
 בדרך-כלל מדובר באנשים טובים. הבעיה שלנו
 תצטמצם באנשים פחות טובים שלא יוכלו להיקלט
 בשום מקום. המבחן יהיה - היכולת המדעית, ועל כך יחליט המכון ומשרד
 הבריאות ולא העובדה שהאיש הוא עולה.

כאמור, אני חושב שהתמונה פחות עגומה
 משהיתה לפני מספר חודשים, אם כי תמיד יהיו אנשים שלא ייקלטו והם
 ידעו עולמות ודבריהם יופיעו בעתונות ואולי לא יהיה הסבר, כי קשה
 לומר לאדם: אתה לא טוב או - התחום שאתה עוסק בו איננו מעניין.
 לדוגמה, יש איש מוכשר מאד בטכניון, שהתחום שבו הוא עוסק איננו מעניין
 את הטכניון. אילו איש זה היה נמצא בארצות-הברית, אולי היה מוצא שם
 את מקומו, אבל כרגע התחום שהוא עוסק בו איננו מעניין כאן איש. בינתיים
 הוא עובד. אנחנו תומכים בו. השאלה מה יהיה בעוד שנה או שתיים.
 לפעמים אנחנו נתקלים בעובדה שאנשים אינם טובים, לפעמים יש בעיות של
 תקנים ולפעמים מדובר בתחומים שאין בהם עניין.

י. דומיניץ:
 אני סבור שאנחנו דנים באחד התחומים שיש
 בו שיתוף פעולה מלא. כל עולה מדען יודע
 שיש לו כתובת של הממשלה לשם קליטתו במדע. אינני יודע על מקרה בו
 מדען עולה צריך היה להתרוצץ מכתובת לכתובת. יש תקציב של ס"ח - תקציב
 חירום. אנחנו שותפים, אנחנו היינו יוזמים להעברת המרכז למשרד הקליטה.
 המדען איננו קורבן לקיומן של כתובות שונות. המדענים העולים מכירים
 כתובת אחת בלבד.

אני סבור שאחת הבעיות היא הפיכת ישראל
 למרכז יידע, ייצוא יידע, ניצול הפוטנציאל של יידע במדינת ישראל.
 יש בעיה של צמצום הייבוא של יידע והגדלת הייצוא. מדובר על פרויקטים
 של מיליארדים רבים. נעשה רבות בשטח זה. בעיה זו שלובה בבעיה של קליטת
 מדענים. אני סבור שגם כאשר גרחיב, גם כאשר המדינה תרחיב פי כמה את
 התכנון שלה ואת הניצול של הכושר הנמצא כאן, גם אז תהיה בעיה של
 קליטת 100 אנשי מדע, 200 או 300 אנשי מדע והכוונתם למקום מתאים.

אני סבור שלמרכז לקליטה במדע יש על
 מה להתפאר כאשר מביאים מספרים גדולים שאנשים שטופלו. האנשים היו זקוקים
 לטיפול והמרכז יהיה צריך את המיליונים גם כאשר יוכפל הייצוא של היידע.

הטחשבה היתה שהמרכז לקליטה במדע צריך
 להיות במסגרת משרד ראש הממשלה, במסגרת גוף אשר מתכנן את הפיתוח
 והמחקר של מדינת-ישראל. אבל תוך כדי טיפול בפרט הגענו למסקנה שמוטב
 שגוף אשר עוסק בעולה יעסוק גם במדען העולה, זה טוב יותר מאשר הטיפול
 במדען העולה יהיה במסגרת גוף העוסק בתכנון.

בניגוד לקליטתם של אקדמאים, שם הסיוע
 הוא בתשלום משכורת, הרי כאשר מדובר על סכום של 100 אלף לירות לקליטת
 מדענים, סכום זה גורר רבע מיליון לירות למעבדה, תקורה וכו' ומסביב
 לזה קולטים עוד 2 - 3 אקדמאים, טכנאים, אנשי שירותים וכו'. קליטתו
 של רופא מדען העוסק במחקר, פירושה גם מעבדות, חימאים, ביולוגים וכו'
 ומשום כך התקציב של 70 - 80 מיליון הוא זעום לעומת המיליונים שצריך
 לגלגל. לדעתי, צריכה להיות תודעה לענין של משיכת השקעות.

לארצות-הברית יש עניין בתרגומי מדע מרוסית,
 ולנו בארץ יש מפעל לתרגומי מדע העוסק בכך. אם יהיה עוד מפעל תרגומים
 כזה, ואם תורחבה המחלקות במכון וייצמן, בטכניון וכו', יהיה היכן
 לקלוט מדענים. יחד עם זאת אני מבקש להדגיש שזה לא בא במקום המרכז
 למדע.

ח. שחל:
האם אתה סבור שיש טקום ליצור גוף ליזום פרויקטים מסקורות שונים בעולם כדי להעביר אותם למוסדות שונים אשר מסוגלים לבצע אותם במסגרת עסקית.

אני מסכים שהתקציב שמדובר עליו צריך להיות קבוע גם אם תהיינה הכנסות.

אני מציע שכמו חברת "אגרסקו" ליצוא חקלאי תהיה חברה לייצוא מדעי והיא תהיה יזם אשר יקשור בין המוסדות להשכלה גבוהה ומכוני מחקר לבין המזמין עצמו - שיכול להיות הסוכנות או משרד הקליטה או משרד המסחר והתעשייה או גוף אחר. האם אם נלך בדרך הזאת לא יהיה מסוים שיפור? או שאתה סבור ששום מכוון לא יכול לבוא במקום מכוון וייצמן, לדוגמה, כי הוא מוכר את המוניטין שלו.

י. דומיניץ:
אני חושב שהשיקול בעניין זה הוא בתחום שונה: מה עדיף, 10 יוזמות פרטיות או יוזמה אחת מתוכננת. אני חושב שבתחום של ייצוא יידע, 10 יוזמות פרטיות, ציבוריות, עדיפות על ריכוז, מבחינת "קנאת סופרים", קנאת מכונים. אני סבור שיוזמה של מכונים תגרום ליתר משיכה של הון ויידע מאשר ריכוז. צריך לייצל את הפיקוח, גם האדמיניסטרטיבי וגם הפרלמנטרי, על צמצום הייבוא של יידע. כאן יש מקום לא לחברה יוזמת אלא למוסד מפקח. צריך לייצל את הפיקוח על החברות הממשלתיות, על יזמים פרטיים אשר מזמינים יידע בחוץ-לארץ בלי לנצל את הכוחות כאן. מהנדס ישראלי, כשהוא עובד כאן, חברה החשמל לא מזמינה אצלו או שהוא מקבל שכר של 10,000 לירות לחודש, אבל אם היא מזמינה בבוסטון - הוא מקבל 10,000 דולר לחודש. על-ידי כך אנחנו גורמים שפחות ישראלים יחזרו. לפיכך אני סבור שבנקודה זו יש עניין להעמקת הפיקוח.

יחד עם זאת, אפשר להזמין יידע אצל חברה אמריקאית ולהתנות אתה גם בקשר לכוחות מקומיים, כדי לחסוך מטבע וכדי לספק תעסוקה.

ש. שגור:
יש מקרים שרעיונות גדולים נמכרו בחוץ-לארץ בגלל חוסר משאבים או שהמדען לא רצה למכור בתנאים שהוצעו לו. הרבה גורמים עוסקים בזה, כי מכריחים אותם. עובדה היא שכל האוניברסיטאות הקימו מכונים.

אם לרכז או לא לרכז, זו בעיה ואני לא רוצה לחנות דעה בלי שיקול דעתם של אלה אשר רואים את הדברים מבחינה לאומית.

ש. דגנר:
הכל אצלנו מדברים על פיתוח. אני רוצה לחדד את הנקודה הזאת ולומר שעל-מנת שנקיים גוף אשר ייצר יידע טוב כדי שיקנו אותו מבחוץ, אנחנו צריכים להקים מרכזים של מצויינות. כדי ליצור מרכזים של מצויינות יש צורך בהחלפה של כוח אדם. לא יתכן לפתח מדע בלי לעודד מוביליות של כוח האדם. נושא הקביעות הוא סממן שלילי בפיתוח מדעי. שנית, גוף אשר שואף למצויינות, צריך לאפשר לו תקופה של אינקובציה, הוא צריך לעבוד כדי להגיע למצויינות. על מכוון וייצמן עברה תקופה קשה ואילץ היום הכל גאים בו.

כשמדברים על גורמינים מסביב לעולים חדשים, צריך לדעת שמדובר בתקופה ארוכה עד שהעולה לומד את חוקי המשחק של המערכת שלנו ומגיע לדרגה של מצויינות ואז הוא מתחרה עם עמיתים ישראלים ועם עמיתים מחוץ-לארץ.

הדילמה היא בין הרצוי והמצוי, ובגימטריה זה כסף. עובדה היא שהתקציב שלנו, במשך פחות משנתיים, צמח מ-20 מיליון ל-70 מיליון ורואים כבר את ה-90 מיליון. זאת אומרת שאת הכסף קיבלנו.

ש. דונגר:

אם כן, הבעיה שלנו לא היתה כסף. הבעיה היתה דיילמה רצינית - לוח זמנים. מדובר, למשל, בהקמת גוף בחברת החשמל. הגוף יוקם. גם כדי לייבא יידוע צריך להקים גוף. יש דוגמאות שמדברים על תכנון והקמת גופים, וזה עניין של זמן. יש עולים אשר הגיעו אלינו עם המזוודות ללא תכנון העליה. הם צריכים לעבוד, זה אילוץ, וצריך למצוא להם עבודה. אין כיום רזרבה של תעסוקה במסק. גם הכשרה הוא תהליך מסוּשך. אם, למשל, מדברים על 150 משרות, אלה לא משרות חדשות אלא משרות שהוקפאו וצריך להפשיר אותן.

יש אילוץ בוסף והוא חמור מבעיית הכסף

ולוח הזמנים. יש בעיה של דימוי אישי. מה פירוש הדבר? בא אדם שעבד במשך שנים במכון למחקר ובסביבתו הקודם הוכר כחוקר ומדען, מטאטום שהוא גם חברתי וגם מקצועי. קורה שאדם כזה מגיע לכאן ומסיבות שונות, או שעבר את הגיל או שהיה על סוס לא בכון, איבדו נחשב למדען. מכירים אמנם בהישגים שלו אבל מבחינה מקצועית הוא איבדו משתלב.

רופא, למשל, צריך להציג רשיון מתקופה

קודמת. אנחנו בותנים רשיון. באמריקה, לדוגמה, רופא צריך לעבור מבחנים. אצלנו אין מבחנים. לעומת זה, עורך-דין צריך לגשת לבחינות וקורה שעורך-דין מחוץ-לארץ צריך לחזור וללמוד כאן שלוש שנים.

לעומת אלה, מועד הוא מקצוע שלגביו אין

צורך להציג תעודות. מי שרוצה לעסוק בחדשנות יכול, בלא תעודה פורמלית, לעסוק במחקר. נקודת המבחן היא עם המימצאים. הנקודה של מתן הכרה למדען היא חמורה למדי, כי ברגע שנתת את התואר - קשה להסיר אותו, וכדי לתת תואר - אין פרמטרים קודמים, צריך כמוכח לקרוא את הפרסומים ואת החברות של המדענים, שלעתים אינם מוכרים בארץ, אבל בחוץ-לארץ הם פרסמו מחקרים. מכל מקום, הבעיה קשה. יש אילוץ חריף מאד במיבון אנשים לתוך המערכת וזה גורם קשיים רבים אחר-כך.

נקודה אחרת שאני מבקש לחדד אותה - המצב

של האוניברסיטאות וקריאת ה"עלילות" הציבורי. מצבן של האוניברסיטאות קשה מבחינה כספית והוא קשה גם מבחינה מוראלית בפנים. עולה חדש נתקל בעויות לאו דווקא מפני שאין כסף, כי כסף לא חסר בנקודה זו, הבעיות יותר חריפות. עמדנו על כך שצריך להפנות פחות אנשים למוסדות להשכלה גבוהה, אבל בשאלת אז השאלה: מה האלטרנטיבות, והאלטרנטיבות אינן רבות. גם במכונים הממשלתיים אין תקנים, מצבה של חברת החשמל קשה, והאלטרנטיבות במכונים השונים מצומצמות. אנחנו משתמשים באוניברסיטאות לתעסוקת ביניים ומחפשים משהו אחר. אם מדובר על אדם אשר הגיע לרמה גבוהה במחקר בסיסי - מקומו הטבעי הוא במוסד להשכלה גבוהה. אם הוא עומד במבחנים של המוסדות, אנחנו עוזרים למוסדות. אני סבור שנהיה פזיזים אם נאמץ לעצמנו קריטריון לא להפנות אנשים למוסדות להשכלה גבוהה, אבל ברור שצריך לעשות זאת בפרופורציה.

כדי להגדיל את מספר האלטרנטיבות, המרכז

לקליטה במדע יזם תכנית של קבוצות למחקר שימושי. אנחנו מעודדים מדענים להתארגן לקבוצות סביב מחקר שימושי, תוך קשר עם גופים מבחנים למחקר שימושי ובשטח שעשוי להתבסס.

אני מפנה את תשומת לבם של חברי הוועדה

למחקר בקונצרון לטבע, שאמור להעסיק 50 עולים, הוא יעסוק באביק. יש התארגנות בכור, בנושא החימיה. יש סימנים ראשונים להתארגנות בנתניה.

הינר ש. ארגל-אלמוזלינג:

בכמה מדובר?

יש 40 קבוצות שיזם המרכז לקליטה במדע.

ש. דונגר:

כמה אנשים בכל קבוצה?

היו"ר ש. ארבל-אלמנולינו:

ארבעה מדענים.

ש. דובר:

יש קבוצות שאינן ביוזמת המרכז. גם לשכת המדען הראשי במשרד המסחר והתעשייה מעודדת קבוצות, וזו לא פושרה להיות קבוצה של עולים. האפשרות של קבלת עבודה שלא באמצעות תעודת עולה איננה פסולה בעינינו.

אנחנו מזהים שלושה סוגים של קבוצות. הקבוצה הטכנולוגית, שהמוצר שלה אמור להתפתח למרצן שניתן לשווק אותו. יש קבוצה בדגניה ב'. זו קבוצה אשר מייצרת מתקנים בשיטות של פרופילים. המוצר שלהם נמצא במכון התקנים. 40% מן ההון בא מייצור.

אני מבקש להזכיר את הקבוצה לחקר המדבר, בשדה בוקר, האמורה לספל בצד המחקרי של מחצבים. אזכיר בענין זה את הבשורה הגדולה ביחס לגילוי המים בנחל צין.

על קיומו של המאגר הזה היה ידוע במשך שנים.

י. דרגיצקי (יונין):

ש. דובר: אנחנו יודעים כי הנגב קשה לאיכלוס ולכן אנחנו מדברים על כתמים ירוקים. אם נגדל את הכתמים הירוקים בנגב, אפשר יהיה, ביתר קלות, ליישב אותו. ואמנם, כיום ניתן לראות בנגב כתמים ירוקים שבעקבותיהם באה התיישבות. יתר על כן, יש בנגב צמחים שיש בהם שעווה, והדבר הזה טוב לחיפוש נפט. בארצות-הברית לא מצליחים לגדל את הצמח הזה. יש נכונות לקנות כל מיליגרם של שעווה שנייצר כאן.

בעזרתו של מילווה מן הבנק העולמי יש בדעתנו להכנס בשנה הבאה לענין של עיבוד שטחים ואז נראה יותר שטחי סימוציה במדבר.

אזכיר גם את נושא התעלה המלוחה מן הים התיכון לים המלח, אשר באה לא רק כדי לנצל את הפרשי הגבהים אלא יהיה גם גמיון לגדל לאותם מים יצורים הדורשים מלח לדוגמה, דגים ואצות. אצות דורשות הרבה שמש ובנגב יש הרבה שמש. הצרה עד כה הייתה בכך שלא היו מים מלוחים. היום יש מים מלוחים ואפשר לנצל אותם לגידול אצות. אם יש אצות אפשר לגדל פרות ואז אפשר לדבר על עוד האחזות בנגב.

ברור שגוף כמו המכון לחקר המדבר יכול להשתלב במחקר של הבעיות השונות.

כמה מדענים יש שם?

היו"ר ש. ארבל-אלמנולינו:

12 מתוך 16 עובדים. חלק מהם כבר לא עולים.

ש. דובר:

יש שם אחד אשר מנסה לביית חוגלות, שהן אהובות באירופה. מקס אנד ספנסר מוכן לקנות כל חוגלה שנביית.

אני מבקש לציין, שגופים גדולים אשר יכולים להשקיע ב-100 מחקרים יודעים שב-90% הם עלולים להיכשל אבל ב-10 שיצליחו יוכלו להצדיק את ההשקעה. כדי לדבר על אלטרנטיבות אנחנו צריכים לדעת שאנחנו נכנסים להרפתקאה כש-90% עלולים להיכשל. המרכז לקליטה במדע יודע שסטאטיסטית הוא נכנס לסה שעלול להיות כשלוך, אבל אנחנו מנסים להצליח.

ש. שגור:
 אם מדברים על קבוצות, אני רוצה לספר כי בכור מתכת יש קבוצה העוסקת בפיתוחה של מכונת חשמלית. גרמנות פלסטיקה עוסקים בייצור של כליה מלאכותית בגודל של מזוודה מסוג "סטוניייד". יש גם נושא של תזורים, תותחי עשן אשר מונעים ירידת כפור.

הינ"ר ש. ארבל-אלמנזלינג:
 הייתי מודה לכם אם תעבירו אלינו רשימה מעודכנת ומלאה בנושא זה.

ש. שגור:
 יש קבוצות העוסקות בנושא של תרופות. הקמנו 7 קבוצות. יש קשיים לאיש אותן. אישרנו קבוצות ומסגרות לקבוצות. יש אמצעים כדי לאיש אבל לא תמיד הדבר ניתן, מסיבות שונות. אנחנו עומדים בקשר עם שני ישראלים שצריכים לחזור ארצה להקים קבוצה.

לפעמים הקריטריונים הם לא קריטריונים של יידע מדעי.

יש עניין של אופטיקה, שמשרד הבטחון מתעניין בו. המפעל הוקם על-ידי קבוצה של עולים מבריית-המועצות החיים במושב. מי שרוצה להצטרף לקבוצה זו צריך להסכים לחיות במושב.

יש קבוצה יוצאת מן הכלל בגוש עציון. יש אמריקאים במושב אלעזר, קבוצה העוסקת בנושא של מחשבים. הם פתחו קבוצה בנושא החימיה. זו קבוצה דתית.

לפני זמן מה התקשר אתנו בחור צעיר, ישראלי החי באמריקה. יש לו רעיונות. הוא רוצה לחזור. הוא בדק בניו-יורק אנשים אשר מתאימים לפרוייקט שלו. 5 אנשים באו ארצה לפני קצת למעלה מחודש ו-5 יגיעו אחריו. הוא איש מכון וייצמן אלא שאיננו רוצה לחזור לשם. הוא מבקש לעסוק במחקר תעשייתי שלא במסגרת מכון וייצמן אם כי קיבל מעבודה ושירותים במכון וייצמן. הוא הקים חברה.

ש. דגבר:
 זו חברת בת של מכון וייצמן.

ש. שגור:
 אני רק מתפלל שהוא לא ישבר מן הביורוקרטיה הישראלית.

הינ"ר ש. ארבל-אלמנזלינג:
 אולי נחקור איך ניתן להתגבר על בעיות הביורוקרטיה?

ש. שגור:
 יש פרופקטור, מהנדס רוסי. אנשי כור מתעניינים בו לשם הקמת מעבדה של בדיקות ללא הרס בשביל הכורים האטומיים של חברת החשמל. הם רוצים בו כראש המעבדה. לאיש הזה יש רעיון חדש. רוב חבריו עובדים והוא איננו מבין מדוע הם כתבו שרע להם. האיש הזה מבקש לפתוח משרד קטן, שיעבוד בו עם מספר אנשים, משרד שיקבל אנשים עם רעיונות שונים. יש כאן עניין של ייצור רעיונות. אנחנו עזרנו לו. לפני כחודש וחצי האיש אמנם פתח משרד והוא יתחיל לעבוד. אם כי הדבר הזה נראה כרעיון קצת שגעוני עזרנו ודחפנו את האיש וגם השקענו כספים. אני מספר את העניין הזה כדי להוכיח שאנחנו מוכנים לפעמים ללכת גם לדברים שאין בהם כל בטחון וכל ערובה לבטחון.

קשה מאוד לעמוד בפני לחצים של מדען היושב במרכז קליטה במשך חודשים אחדים ואיננו מוצא עבודה. קשה גם להתמקח עם המוסדות אשר צריכים לקלוט את המדען. המוסדות מבקשים שאנחנו נסייע להם וקשה להתמקח אתם בעניין זה. לפעמים ההתמקחות עם המוסדות ועם האנשים היא קשה ומטובבת וקשורה בהרבה כסף ולכן ההחלטות אינן מהירות. דברים אשר קשורים בכספים מותנים בביורוקרטיה. השאלה איך עושים אותם חלק יותר.

הינ"ר ש. ארגלי-אלמוזלינו:
אני מציעה שנומין לישיבה שלנו את
סר אליעזר טל ואתו את המדענים הראשיים
במשרדי הממשלה, יש ששה מדענים.

ש. שגור:
לפני מספר חודשים היתה ישיבה עם
המדענים הראשיים. אני סבור שאם
מזמינים את המדענים, הדבר צריך להיות מאורגן.

ה. שחל:
אולי יש מקום לחשוב שנומין את חברי
ועדת הכספים, כדי שמי מהם שירצה בכך
יוכל להשתתף בישיבה. אפשר להביא גם
לידיעתו של יושב-ראש הכנסת את
דבר קיומה של הישיבה.

הינ"ר ש. ארגלי-אלמוזלינו:
אני מקווה שבישיבה הבאה, אשר תתקיים
בעוד שבועיים - שלושה, ישתתף גם סר טל.

אני שואלת מה עושים אנשי המוסדות
כדי לקלוט את המדענים בלי לקבל את הסיוע,
כדי שהם יהיו מן המניין במוסד. האם יש טעם
שנומין גם את נציגי המוסדות להשכלה גבוהה?

ש. שגור:
לדעתי, יש מקום לכך. אני מבקש רק
לציין שתשמעו מהם דברים קשים מאד.

הינ"ר ש. ארגלי-אלמוזלינו:
בשאר את העניין הזה לסוף.
נומין את מנכ"ל חברת החשמל, מנכ"ל
החברות הממשלתיות ואיש רשות ההשקעות.

ש. דובר:
צריך להזמין את אנשי כור.

ה. שחל:
רצוי שנקבל ממכם דרישות שלכם מחברת
החשמל וכור.

א. כהן:
הוועדה הזאת הקדישה זמן לקיום דיונים
בעניין של ייבוא יידע, וזה לא רק מדענים.
אנחנו לא יכולים לבוא לחברת החשמל ולהטיל עליה
מכה. בזמנו נתקבלו החלטות. כדאי לשלוח אותן
החלטות מן המגירה לבדוק אם הוטל משהו על
מישהו ולבדוק מה נעשה. הממשלה מחזיקה את
הנוי בידיה. היא מקציבה את הכסף.

בזמנו נקבעו שני עקרונות: (א) להשתדל
למצוא הזמנת יידע מחוץ-לארץ, שקיים בארץ; (ב) במקרים
שאי-אפשר להימנע מכך, לקבוע כאן מכסות שהיידע הנמצא
בארץ ינוצל לאותו חוזה.

אינני זוכר על מי הוטל מה לעשות ואיך
לעשות. כדאי לבדוק מה הוחלט כדי לדעת את מי להזמין.

ה. שחל:
כשגוף מסויים מקבל מילווה ואנחנו
נותנים ערבות, מסתבר אחר-כך שהתנאים
היו שונים לחלוטין מן התנאים של הגוף שנתן את
המילווה. אני סבור שבעת מתן הערבות תהיה לנו
אפשרות לתבוע ולהתנות. צריך לזכור כי
הכור ואטומי הוא לא רק פרי החלטה של מימון
כספי אלא פרי החלטה פוליטית.

ש. שגור:
ברגע שיוחלט שחלק גדול מן הפרוייקט
נעשה כאן, נדע באיזה סוג של מדענים
מדובר. יש בחוץ-לארץ ישראלים שממיינים לבוא.

רצינו להזמין בזמנו את מר מקלף מכי"ל.
בינתיים נסתפק במה שהוצע.

הינ"ר ש. ארגלי-אלמנוזליגנ:

נביא לפניכם גם אינפורמציה ביחס למחפשים
עבודה.

ש. שוהר:

בזמנו ביקשתי מאורי שיכין טיוטה של הצעות
של משרד הקליטה כדי להתמודד עם הבעיה
של קליטת מדענים. אני מבקשת לדעת, על איזה הצעות מעשיות מבוסס התקציב
שאתם מדברים עליו? אני מבקשת שנקבל רשימה של הצעות כאלה.

הינ"ר ש. ארגלי-אלמנוזליגנ:

אני מודה לכם.

הישירה ונעלה נשעה 11.15.